

PRVI KONGRES HRVATSKIH ZNANSTVENIKA IZ DOMOVINE I INOZEMSTVA

Zagreb - Vukovar, 15. - 19. studenog 2004. godine

Prvi kongres hrvatskih znanstvenika iz domovine i inozemstva organiziran je na inicijativu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH. Sudionici su bili mnogi pozvani stručnjaci iz Hrvatske i svijeta iz raznih znanstvenih područja. Skup je počeo dana 15. studenog 2004. godine okupljanjem znanstvenih novaka i znanstvenika u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, uz prigodan domjenak dobrodošlice. Slijedećeg dana, 16. studenog slijedilo je otvaranje Kongresa i pozdravne riječi Predsjednika Vlade RH dr. sc. Ive Sanader, Predsjednika Hrvatskog sabora Vladimira Šeks, Predsjednika RH Stjepana Mesić, te Ministra znanosti, obrazovanja i športa doc. dr. sc. Dragana Primorac.

Plenarne sjednice i predavanja bile su organizirane prema znanstvenim područjima, te su obuhvaćale slijedeće sekcije i voditelje:

a) Sekcija Prirodne znanosti – moderator: dr. sc. Radovan Fuchs

voditelji: prof. dr. sc. Davor Pavuna, The Swiss Federal Institute of Technology Lausanne, Switzerland i akademik Vladimir Paar, Prirodoslovno-matematički fakultet, Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb

b) Sekcija Tehničke znanosti – moderator: prof. dr. sc. Juraj Božičević

voditelji: prof. dr. sc. Ivica Crnković, Department of Computer Science and Engineering Mälardalen University, Västerås, Sweden i prof. dr.sc. Darko Stipaničev, Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje, Sveučilišta u Splitu, Split

c) Sekcija biomedicina i zdravstvo – moderator: prof. dr. sc. Antun Tucak

voditelji: prof. dr. sc. Željko Bošnjak, Medical College of Wisconsin, Departments of Anesthesiology and Physiology, Milwaukee, Wisconsin, USA i akademik Daniel Rukavina, Medicinski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Rijeka

d) Sekcija Društvene znanosti – moderator: prof. dr. sc. Slobodan Uzelac

voditelji: prof. dr. sc. Stjepan G. Meštrović, Texas A&M University, Department of Sociology, College Station, Texas, USA i prof. dr. sc. Ivo Josipović, Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

e) Sekcija Humanističke znanosti – moderator: prof. dr. sc. Mirjana Polić-Bobić

voditelji: prof. dr. sc. Vladimir Goss, Filozofski fakultet, Sveučilište u Rijeci, Rijeka; Hillsborough, North Carolina, USA i akademik Mislav Ježić, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Zagreb

f) Sekcija Biotehničke znanosti – moderator: prof. dr. sc. Matko Marušić

voditelji: prof. dr. sc. Gordana Kralik, Poljoprivredni fakultet, Sveučilište u Osijeku, Osijek i prof. dr. sc. Stanimir Vuk-Pavlović, Mayo Clinic, Rochester, Minnesota, USA

Usporedo s plenarnim predavanjima znanstveni su novaci za svaku sekciju prikazali postere s međunarodnih skupova. Cijelokupni Kongres publiciran je u Knjizi sažetaka voditelja sekcije i u dvije Knjige sažetaka postera znanstvenih novaka, dvojezično na hrvatskom i engleskom jeziku.

Dana 17. studenog znanstvenicima su se pridružili i gospodarstvenici, ističući nužnost bolje povezanosti znanosti i gospodarstva, razmijeni iskustava i usklađenijeg djelovanja. Tako su u gospodarskom forumu sudjelovali predstavnici Hrvatske gospodarske komore, te vodećih gospodarskih subjekata u Hrvatskoj. „Microsoft Jugoistočna Europa“, „Končar“, „Pliva“, „Privredna banka“, „INA – industrija nafte“, „Agrokor“ i „Podravka“.

Istog dana organiziranim prijevozom odlazimo u Vukovar gdje se nastavlja rad u sekcijama i izrada zaključaka Kongresa. Istovremeno u Vukovaru započinje s radom i Osmi Sabor Svjetskog zbora hrvatskih liječnika. Sabor je otvorio Potpredsjednik Vlade RH i ministar zdravstva i socijalne skrbi prof. dr.sc. Andrija Hebrang.

Slijedećeg dana u prijepodnevnim satima bili smo u obilasku Vukovara i mimohodu povodom obilježavanja trinaest godina od pada Grada heroja. Nastavkom radnih zaključaka upravo u Vukovaru nastojao se dati značenje i poticaj ovoj regiji koja je u ratu iznimno stradala, a poslijeratni oporavak uslijed nedostatka financijskih sredstava i podrške nije osobito uspješan. U poslijepodnevnim satima uslijedila su izvješća voditelja sekcija i rasprava, a potom i svečano donošenje i proglašenje Deklaracije o znanosti u nazočnosti istaknutih predstavnika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, te novinara.

„Jedinstvo uz pomoć znanja“ naziv je trajnog programa s kojim je pokrenuta suradnja na povezivanju raznovrsne znanstvene, obrazovne i gospodarske suradnje putem raznih projekata. Otkako je Europsko vijeće 18. lipnja 2004. godine dodijelilo Hrvatskoj status zemlje kandidata, našim znanstvenicima se otvaraju brojne mogućnosti glede sudjelovanja na znanstvenim i tehnološkim programima Unije.

Ustrojena je i Zaklada za znanost, visoko školstvo i tehnologijski razvoj koja će uskoro početi s financijskom i stručnom pomoći raznim projektima. Razvijena je strategija cijeloživotnog obrazovanja, a u stvaranju je i strategija skrbi o nadarenima.

Nakanu o zamjeni „odljeva mozgova“ njihovom „cirkulacijom“ treba operacionalizirati raznovrsnim poticajnim mjerama. Razlozi nezadovoljstva i napuštanja Hrvatske leže u dramatičnoj razlici u mogućnostima znanstvenog istraživanja i profesionalnog napretka (uvjeti rada, njegovo vrednovanje i sl.).

U Hrvatskoj (posebice u društvenim znanostima) ne postoji mehanizam kojim bi se definirale specifične potrebe za znanstvenim projektima. Umjesto da, barem za dio istraživanja koje financira, država odredi projektni zadatak prema određenoj društvenoj potrebi, projekti uglavnom nastaju kao rezultat interesa pojedinih istraživača. Pri tome, unatoč činjenici da ne postoje jasni kriteriji vrednovanja društvena relevantnost projekata na vrlo je niskoj razini. Kada bi se praksa promijenila i kada bi država, kao najveći „naručitelj“ projekata jasno odredila projektni zadatak, mogao bi se raspisati i međunarodni natječaj za njegovo izvršenje. Na takvim projektima, posebice ako su relevantni i za neku drugu državu, otvorile bi se nove mogućnosti zajedničkih ulaganja u znanost.

Plasman hrvatske znanosti i znanstvenika (razmjene, zajednički projekti, stipendije, znanstvena afirmacija objavljenih radova u inozemstvu i dr.) traži „znanstveni marketing“, tj. odgovarajuću prisutnost na internetu, brigu o plasmanu radova u inozemne časopise koji prelaze osobne kontakte znanstvenika, tuzemne publikacije na stranim jezicima i njihov plasman u relevantne biblioteke i na tržište.

Objavljivanje kvalitetnih znanstvenih radova i znanstvena suradnja s inozemstvom na planu društvenih znanosti teže je ostvariti, jer njihova priprema i realizacija traži posebne napore i potrebno ih je dodatno vrednovati. S druge strane, polazeći od nacionalnog karaktera nekih društvenih znanosti, treba formirati specifične kriterije vrednovanja, ponešto različite (ali ne i manje zahtjevne) od onih koji vrijede za „univerzalne“ znanosti.

Prirodne, medicinske i tehničke znanosti tako dojmljivo osvajaju nova područja i dolaze do zadivljujućih novih spoznaja i izuma, pogotovo tehničke i medicinske znanosti tako neposredno utječu na promjenu našeg načina života, pa društvene i humanističke znanosti padaju u njihovu sjenu. No, čemu toliki napredak ako izgubimo čovječnost ...